

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ» РҚБ
«ХАЛЫҚ» ЖҚ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

РОО «НАЦИОНАЛЬНОЙ
АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»
ЧФ «Халық»

THE BULLETIN

OF THE ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
«Halyk» Private Foundation

PUBLISHED SINCE 1944

2 (408)

MARCH – APRIL 2024

ALMATY, NAS RK

В 2016 году для развития и улучшения качества жизни казахстанцев был создан частный Благотворительный фонд «Халык». За годы своей деятельности на реализацию благотворительных проектов в областях образования и науки, социальной защиты, культуры, здравоохранения и спорта, Фонд выделил более 45 миллиардов тенге.

Особое внимание Благотворительный фонд «Халык» уделяет образовательным программам, считая это направление одним из ключевых в своей деятельности. Оказывая поддержку отечественному образованию, Фонд вносит свой посильный вклад в развитие качественного образования в Казахстане. Тем самым способствуя росту числа людей, способных менять жизнь в стране к лучшему – профессионалов в различных сферах, потенциальных лидеров и «великих умов». Одной из значимых инициатив фонда «Халык» в образовательной сфере стал проект *Ozgeris powered by Halyk Fund* – первый в стране бизнес-инкубатор для учащихся 9-11 классов, который помогает развивать необходимые в современном мире предпринимательские навыки. Так, на содействие малому бизнесу школьников было выделено более 200 грантов. Для поддержки талантливых и мотивированных детей Фонд неоднократно выделял гранты на обучение в Международной школе «Мирас» и в *Astana IT University*, а также помог казахстанским школьникам принять участие в престижном конкурсе «*USTEM Robotics*» в США. Авторские работы в рамках проекта «Тәлімгер», которому Фонд оказал поддержку, легли в основу учебной программы, учебников и учебно-методических книг по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса», преподаваемого в 10-11 классах казахстанских школ и колледжей.

Помимо помощи школьникам, учащимся колледжей и студентам Фонд считает важным внести свой вклад в повышение квалификации педагогов, совершенствование их знаний и навыков, поскольку именно они являются проводниками знаний будущих поколений казахстанцев. При поддержке Фонда «Халык» в южной столице был организован ежегодный городской конкурс педагогов «*Almaty Digital Ustaz*».

Важной инициативой стал реализуемый проект по обучению основам финансовой грамотности преподавателей из восьми областей Казахстана, что должно оказать существенное влияние на воспитание финансовой

грамотности и предпринимательского мышления у нового поколения граждан страны.

Необходимую помощь Фонд «Халык» оказывает и тем, кто особенно остро в ней нуждается. В рамках социальной защиты населения активно проводится работа по поддержке детей, оставшихся без родителей, детей и взрослых из социально уязвимых слоев населения, людей с ограниченными возможностями, а также обеспечению нуждающихся социальным жильем, строительству социально важных объектов, таких как детские сады, детские площадки и физкультурно-оздоровительные комплексы.

В копилку добрых дел Фонда «Халык» можно добавить оказание помощи детскому спорту, куда относится поддержка в развитии детского футбола и карате в нашей стране. Жизненно важную помощь Благотворительный фонд «Халык» оказал нашим соотечественникам во время недавней пандемии COVID-19. Тогда, в разгар тяжелой борьбы с коронавирусной инфекцией Фонд выделил свыше 11 миллиардов тенге на приобретение необходимого медицинского оборудования и дорогостоящих медицинских препаратов, автомобилей скорой медицинской помощи и средств защиты, адресную материальную помощь социально уязвимым слоям населения и денежные выплаты медицинским работникам.

В 2023 году наряду с другими проектами, нацеленными на повышение благосостояния казахстанских граждан Фонд решил уделить особое внимание науке, поскольку она является частью общественной культуры, а уровень ее развития определяет уровень развития государства.

Поддержка Фондом выпуска журналов Национальной Академии наук Республики Казахстан, которые входят в международные фонды Scopus и WoS и в которых публикуются статьи отечественных ученых, докторантов и магистрантов, а также научных сотрудников высших учебных заведений и научно-исследовательских институтов нашей страны является не менее значимым вкладом Фонда в развитие казахстанского общества.

С уважением, Благотворительный Фонд «Халык»!

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н=2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н=2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы РҚБ-нің Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ, 2024

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансеит Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагадинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник РОО «Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан», 2024

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarın (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2024

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

ISSN 1991-3494

Volume 2. Number 408 (2024), 210–221

<https://doi.org/10.32014/2024.2518-1467.717>

FTAMP 16.01.45

ӘОЖ 372.881.1

© G. Klychniyazova, 2024

Zhetysu University named after I. Zhansugurov, Kazakhstan, Taldykorgan.

E-mail: guleke1973g@mail.ru

PEDAGOGICAL APPROACHES TO PRONUNCIATION: INTEGRATING DIGITAL DIMENSIONS AND PSYCHOLOGICAL INSIGHTS IN TEXT- BASED LEARNING

Gulnar Klychniyazova — PhD student of Zhetysu University I. Zhansugurov, Taldykorgan, Kazakhstan

E-mail: guleke1973g@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0000-1883-1564>.

Abstract. This study examines the psychological foundations for the development of pronunciation skills through textual methods using a multifaceted approach. The article analyzes the psychological impact on cognitive and linguistic processes for the development of pronunciation in interaction with the text. The main direction of this study is a study that assess the practical effectiveness of various textual methods in real educational conditions. The study also provides a comparative analysis of existing literature to obtain conclusions about the effectiveness of various strategies based on personal reading experience and text. Recognizing the rapid evolution of digital technology and the changing global educational landscape, the study focuses on the integration of modern technologies with traditional textual approaches. Using an interdisciplinary perspective rooted in linguistics and psychology, the authors seek to deepen understanding of the role and impact of textual learning on improving pronunciation skills. This approach corresponds to modern educational trends and opens the door to innovative practices in language education. Proposals for future research include further exploring the integration of digital capabilities with textual learning, exploring the long-term impact of digital text-based methods on pronunciation, and exploring how these methods adapt to different linguistic and cultural features. This approach, combined with compliance with current educational trends, opens up opportunities for innovative and effective educational practices in language learning.

Keywords: pronunciation skills, text-based learning, cognitive linguistics, integration of educational technologies, digital learning

© Г. Клычниязова, 2024

І. Жансүгіров атындағы Жетісу университеті, Қазақстан, Талдықорған.

E-mail: guleke1973g@mail.ru

АЙТЫЛЫМҒА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТӘСІЛДЕР: САНДЫҚ ӨЛШЕМДЕР МЕН ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТҮСІНІКТЕРДІ МӘТІНДІК ОҚЫТУҒА БІРІКТІРУ

Гульнар Клычниязова — І. Жансүгіров атындағы Жетісу университетінің докторанты, Қазақстан, Талдықорған

E-mail: guleke1973g@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0000-1883-1564>.

Аннотация. Бұл зерттеу көп қырлы тәсілді қолдана отырып, мәтіндік әдістер арқылы айтылым дағдыларын дамытудың психологиялық негіздерін қарастырады. Мақала мәтінмен өзара әрекеттесе отырып айтылымды дамыту үшін когнитивті және лингвистикалық процестерге психологиялық әсерін талдайды. Бұл зерттеудің негізгі бағыты нақты білім беру жағдайында әртүрлі мәтіндік әдістердің практикалық тиімділігін бағалайтын зерттеу болып табылады. Зерттеу сонымен қатар жеке оқу тәжірибесі мен мәтінге негізделген әртүрлі стратегиялардың тиімділігі туралы тұжырым алу үшін бар әдебиеттерге салыстырмалы талдау жасайды. Цифрлық технологияның қарқынды эволюциясы мен өзгеріп жатқан жаһандық білім беру ландшафтын мойындай отырып, зерттеу заманауи технологиялардың дәстүрлі мәтіндік тәсілдермен интеграциясына назар аударады. Лингвистика мен психологиядан бастау алатын пәнаралық перспективаны пайдалана отырып, авторлар мәтіндік оқытудың айтылу дағдыларын жетілдіруге рөлі мен әсерін түсінуді тереңдетуге тырысады. Бұл тәсіл заманауи білім беру үрдістеріне сәйкес келеді және тілдік білім берудегі инновациялық тәжірибелерге жол ашады. Болашақ зерттеулерге арналған ұсыныстар цифрлық мүмкіндіктердің мәтіндік оқытумен интеграциясын одан әрі зерттеуді, цифрлық мәтінге негізделген әдістердің айтылымға ұзақ мерзімді әсерін зерттеуді және осы әдістердің әртүрлі тілдік және мәдени ерекшеліктерге қалай бейімделетінін зерделеуді қамтиды. Бұл тәсіл қазіргі білім беру тенденцияларына сәйкестігімен бірге тілді үйренуде инновациялық және тиімді білім беру тәжірибелеріне мүмкіндіктер ашады.

Түйін сөздер: айтылым дағдысы, мәтінге негізделген оқыту, когнитивті лингвистика, білім беру технологияларын интеграциялау, цифрлық оқыту

© Г. Клычниязова, 2024

Жетысуский университет имени И.Жансугурова, Талдыкорган, Казахстан.

E-mail: guleke1973g@mail.ru

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПРОИЗНОШЕНИЮ: ИНТЕГРАЦИЯ ЦИФРОВЫХ ИЗМЕРЕНИЙ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ИНСАЙТОВ В ТЕКСТОВОМ ОБУЧЕНИИ

Гульнар Клычниязова — PhD докторант Жетысуского университета имени И. Жансугурова, Талдыкорган, Казахстан

E-mail: guleke1973g@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0000-1883-1564>.

Аннотация. В данном исследовании рассматриваются психологические основы развития навыков произношения с помощью текстовых методов с использованием многогранного подхода. В статье анализируется психологическое влияние на когнитивные и лингвистические процессы для развития произношения во взаимодействии с текстом. Основным направлением является исследование, оценивающее практическую эффективность различных текстовых методов в конкретных образовательных условиях, а также сравнительный анализ существующей литературы, чтобы прийти к выводу об эффективности различных стратегий, основанных на личном опыте обучения и тексте. Признавая стремительную эволюцию цифровых технологий и меняющийся глобальный образовательный ландшафт, исследование фокусируется на интеграции современных технологий с традиционными текстовыми подходами. Используя междисциплинарную перспективу, восходящую к лингвистике и психологии, авторы стремятся углубить понимание роли и влияния текстового обучения на улучшение навыков произношения. Такой подход соответствует современным образовательным процессам и открывает путь к инновационным практикам в языковом образовании. Рекомендации для будущих исследований включают дальнейшее изучение интеграции цифровых возможностей с текстовым обучением, изучение долгосрочного влияния цифровых текстовых методов на произношение и изучение того, как эти методы адаптируются к различным языковым и культурным особенностям. Этот подход в сочетании с его соответствием современным образовательным тенденциям открывает возможности для инновационных и эффективных образовательных практик в изучении языка.

Ключевые слова: навыки произношения, текстовое обучение, когнитивная лингвистика, интеграция образовательных технологий, цифровое обучение

Кіріспе

Айтылым деңгейін қалыптастыру білім беру саласында өзекті бағыттың бірі. Өйткені, айтылым дағдысы арқылы әрбір оқушының коммуникациялық қабілеті мен тұлғалық дамуы бірге дамиды. Сәйкесінше оқушылардың қарым-қатынас пен әлеуметтік белсенділігі де артады. Сонымен қатар,

айтлым деңгейінің жақсаруы баланың болашақтағы кәсіби деңгейі мен өзінің қоғамдағы орнын табуға да жол ашатын қабілеті саналады. Айталым деңгейін жақсартудың көптеген тәсілдер бар. Соның қатарында мәтінге негізделген тәсілдің орны мен мүмкіндіктері осы тақырып аясында талданады. Мәтіндік оқыту — әлі күнге дейін тиімділігі жоғары классикалық тәсіл. Дегенмен, оқыту тәсілі күн санап өзгеріп отырған қазіргі кезде мәтіндік тәсілді ішінара дамыту мен қолдану тиімділігін қайта талдау қажеттілігі артыуда. Қазіргі цифрлық қоғам мен жаһандық жағдайлардағы білім беру мен оқыту методологиясы тез өзгерістерге ұшырауда. Сәйкесінше заман ағымына ілесе алатын ғылыми талдауға нақты қажеттілік бар.

Осыған орай мақаланың алға қойған мақсаты сөйлеу дағдыларын жетілдірудегі мәтіндік тәсілдің тиімділігін артырудың психологиялық принциптерін зерттеу және анықтау болып табылады. Қойылған мақсатқа сай төмендегі міндеттер қамтылады:

- 1) Айтылым дағдысын мәтінмен жұмыс жасау арқылы дамытудың психологиялық аспектілерін талдау;
- 2) Айтылымға қатысты когнитивті және лингвистикалық үрдістердегі мәтіннің рөліне ғылыми талдау жүргізу;
- 3) Айтылым дағдысын ілгерілетудегі әртүрлі типтегі мәтіндердің тиімділік деңгейіне баға беру.

Аталмыш міндеттерді орындалған жағдайда білім беру мекемелерінде мәтіндік тәсіл арқылы айтылым дағдыларын қалыптастырудың психологиялық ерекшеліктер мен негіздерді қолданудың стратегияларын әзірлеуге жол ашылады. Осылайша тіл білімінің методологиялық базасына мақала өз үлесін қоса алады.

Мәтіндік тәсілдің айтылым дағдысына әсерін зерттеуші И.Родионова мен әріптестері «The Improvement of Students' Oral Speech Skills in the Course of Work with a Literary Text» атты зерттеуінде қарастырады. Аталмыш еңбекте И.Родионова мен әріптестері әдеби мәтіндерді қолдану арқылы студенттердің сөйлеу мәдениетін қалыптастыру мүмкіндіктері жайлы талдауы берілген. Авторлар бұл еңбегінде мәтіндерді қолдану әртүрлі коммуникативті даңдыларды кешенді дамытуға оң әсерін келтіреді. Оның қатарында себептер мен аргументтерді нақталау қабілеті, студенттің сөздік қорын байытуға әсері қамтылған (Rodionova et al., 2020). Мұнда мұғалімдер мен зерттеушілер үшін құнды ақпараттар болғанымен, әртүрлі топтардағы оқушыларға әсері және заманауи технологияларды біріктіру мәселесі назардан тыс қалған. Бұл назардан тыс қалған мәселе Абашина мен Бердниковадың мақаласында қамтылған (Abashina & Berdnikova, 2021). Онда тілі кеш шығатын балаларға көмек көрсетудің әрүрлі стратегияларын қарастырылады. Соның қатарында цифрлық құралдарға ерекше назар аударылған. Бұл Абашина және Бердниковадың зерттеуінде сөйлеу дағдыларын жетілдірудің кешенді бағдарламасын қолданудың тиімділігі дәйектелген. Яғни, тек бір тәсіл емес кешенді методика әсерлі болады деп түйіндейді. Бұл зерттеу мәтінмен жұмыс

жасау арқылы сөйлеу дағдыларын дамытудың психологиялық негіздерін терең зерттеу үшін өте маңызды еңбек. Өйткені, мақалада ерте жастан бастап білім беру жоспарлауды, соның ішінде мәтінмен жұмыс істеудің сөйлеуді дамытудағы рөлі мен цифрлық технологиялар мен психологиялық әдістерді қолданудың ерекшеліктерін көрсетеді.

Ертерек жасалған зерттеудің бірі Уолтер Кинчтің авторлығымен орындалған «Мәтінді үйрену, түсіну деңгейлері немесе: неге біреу оқиғаны мүлдем оқиды» атты еңбегі (Walter Kintsch, 1980). Мұнда әңгімелер мен әртүрлі мәтіндерді түсінуге баса назар аудара отырып, мәтінді түсінудегі когнитивті процестерге назар аударылған. Мақалада айтылым деңгейінен бұрын түсіну моделіне басымдық беріледі және танымдық қызығушылыққа назар аударылады. Уолтер Кинчтің зерттеуі мәтінді түсінудің когнитивті аспектілерін түсіну мен мәтінмен жұмыс істеудің білім беру мекемелерінде сөйлеу дағдыларын дамытуға қалай ықпал ететіні жайлы ғылыми тұжырымдама ұсынады.

Келесі бір шетелдік зерттеудің бірі Л. Кучан мен С. Хапгуд және С. Палинксарға тиесілі. Олардың мақаласы мұғалімдердің мәтіндік пікірталастар арқылы оқушылардың қандай да бір тақырыпты немесе терминді түсінуін жеңілдетудің тәсілдеріне бағытталған. Мұнда мәтінді түсіну мен талқылауға жетекшілік ету арқылы оқыту тиімділігін арттыратын стратегиялар қарастырылады. Л. Кучан пен әріптестерінің зерттеу нәтижесі мәтінді талдауда ең алдымен мұғалімнің арнайы дағдыларының болуы қажет екенін тұжырымдайды. Л. Кучан пен әріптестерінің аталмыш зерттеуі мәтінмен жұмыс істеу арқылы сөйлеу дағдыларын дамыту үшін өте маңызды саналады. Өйткені, зерттеу оқытушылардың мәтінге негізделген сабақтар өтуі барысында олардың белсенділігі мен түсіну қабілетін арттырудағы тәжірибесін анықтауға жол ашады. Нәтижеде сабақ беруші мұғалімдер әр баланың сөйлеу дағдыларын дамыту стратегияларын жеке-жеке жоспарлай алады.

Мәтіндік тәсілге қатысты көлемді еңбекті Питер Микан жарыққа шығарды. Оның жұмысында тіл үйрену үрдісіндегі мәтіндердің маңыздылығына ғылыми талдау жасалынған. Негізгі тәсіл элеуметтік Семиотика тұрғыдан қарастырылады. Питер Микан білім беру мекемелеріндегі оқу үрдісіндегі мәтіндердің маңыздылығын ашуға және олардың қарым-қатынас пен жалпы білім арттырудағы рөлін көрсетеді (Mickan, 2016). Бұл көзқарас сөйлеу дағдылары мен коммуникативті құзыреттілікті дамыту үшін нақты мәтіндерді қолданудың трансформациялық ерекшеліктерін көрсетеді. Сондықтан зерттеу мәтінге негізделген тілдік білім туралы түсінік беру арқылы біз таңдаған тақырыптың теориялық базасын байытады.

Келтірілген әдебиеттердегі ойларды тұжырымдай келе сөйлеу мен айтылым жоғарыда қарастырылған зерттеулер бүгінгі таңда мәтіндерді пайдаланудың маңыздылығы мен оқытушыларды мәтінді оңай түсінудегі орнын, сондай-ақ, әртүрлі оқу тәсілдерін қолдану ерекшелігін игерудің тиімділігін айқындап отыр. Әдебиетке шолу бөлімінде авторлар білім беру контекстінде айтылым дағдыларын дамытуға ықпал ететін әдістемелер мен құнды зерттеулерге назар

аударумен қатар, мәтінмен жұмыс істеу арқылы сөйлеу дағдыларын дамытудың психологиялық негіздерін талдауға теориялық базаны жүйелейді.

Материалдар мен негізгі әдістер

Мәтіндік әдістерді қолдана отырып, ауызша сөйлеу дағдыларын дамытудың психологиялық негіздерін зерттеу кезінде көп қырлы тәсіл қажет. Бұл зерттеу мәтінмен жұмыс істеудің сөйлеуді дамыту үшін маңызды когнитивті және лингвистикалық процестерге қалай әсер ететінін зерттеу үшін психологиялық талдауды біріктіреді. Эмпирикалық зерттеулер нақты білім беру жағдайында әртүрлі мәтіндік әдістердің практикалық тиімділігін бағалауда маңызды рөл атқарады. Сонымен қатар, осы кезге дейін зерттелген жұмыстар мен салыстырмалы талдау жеке оқыту тәжірибесі мен мәтінге негізделген әртүрлі стратегиялардың салыстырмалы тиімділігі туралы терең түсінік береді. Цифрлық технологиялар мен жаһандық білім беру ландшафтының қарқынды эволюциясын ескере отырып, бұл зерттеу сонымен қатар заманауи технологиялардың дәстүрлі мәтіндік әдістермен интеграциясын зерттейді. Лингвистикаға мен психологияға сүйене отырып, авторлар мәтіндік оқытудың айтылым дағдыларын дамытудағы рөлі мен әсерін терең түсінуді қамтамасыз ету үшін пәнаралық перспективаны қолдананады. Бұл тәсіл заманауи білім беру үрдістеріне сәйкес келеді және инновациялық білім беру практикасына жол ашады.

Нәтижелер мен оларды талқылау

Білім беру тәсілдері психологиялық жағдаяттарға байланысы педогогика ғылымында әу бастан белгілі. Дегенмен, жекелеген тәсілдердегі психологиялық аспектілердің көрінісі әр басқа болуы қытимал. Сондықтан, мәтіндік тәсіл бойынша айтылым дағдысын арттыудың психологиялық аспектілері арнайы тоқталады.

Алдыңғы зерттеулерге көз жүгіртсек бірнеше зерттеушілер бұл бағытқа жанамалап тоқталып өткен. Мысалы, Райтерердің нейропсихологикогнитивті тұжырымдамасы тілді үйрену кезінде айтылудың когнитивті аспектілерін зерттейді (Reiterer, 2019). Ол есту қабілетін өңдеу, есте сақтау және басқа когнитивті функциялардың жаңа дыбыстарды ассимиляциялау мен имитациялауды қалай жеңілдететінін көз жеткізді. Ал тағы бір зерттеушілер тобы Дампер мен Истмондтың «Аналогия бойынша мәтінді айту» еңбегінде жазбаша тілді ауызша түрге айналдырудағы когнитивті қиындықтар одан әрі терең талқыланады (Dampier & Eastmond, 1996). Екі топтағы авторларға ортақ ұстаным тіл үйретуде оқушыларға айтылымды тиімді оқыту үшін мәтіндік әдістерді қолдану барысында когнитивті процестерді түсіну өте маңызды дегенге саяды. Сондықтан, лингвистикалық мәселенің артында сөйлеу сапасына әсер ете алатын күрделі танымдық процестер мен психологиялық сұрақтар жатыр деп тұжырымдай аламыз. Олардың қатарында фонологиялық өңдеу мен когнитивтік қабілеттер маңызды рөл ойнайды. Алдымен, фонологиялық өңдеуге келсек ол — айтылым іргетастарының бірі. Бұл үрдісте когнитивті функция тілдің дыбыстық құрылымдарын таниды және басқарады. Фонологиялық

өндеуді дұрыс игерген оқушылар нәзік дыбыстық айырмашылықтарды оңай ажыратып, оларды артынша дәлме-дәл қайталай алады. Мұндай қабілет әрбір сөздің дыбыстарын анық есту мен оны кері шығару қабілетін қамтитын когнитивті механизм болып табылады.

Ал, когнитивтік қабілеттерге келсек зерттеуші Рейтерердің жұмысында тіл үйренуге әсер ететін когнитивтік қабілеттердің жиынтығы ерекше назарға алынған. Когнетивті қабілеттерге зерттеуші үлгілерді тану, жадты қалпына келтіру және проблемаларды шешу дағдылары кіреді. Когнитивті қабілеттері жоғары оқушылар сөздердің айтылу ерекшеліктерін тезірек ұғынады, сондай-ақ, өз сөздерін соған сәйкес бейімдей біледі. Рейтерер мен әріптестері когнитивті процестердің қатарында қосымша оқушының жұмыс жады мен кері байланысты өңдеу және танымдық процестерін білу (метатану) қабілеттерін енгізеді. Жұмыс жады бұл ақпараттарды уақытша сақтау мен реттеуді үйлестіретін адамның ақыл-ой қызметі. Жұмыс жады жақсы қалыптасқан оқушылар фонетикалық мәліметтерді жылдам есте сақтайды және оны дұрыс айтып жеткізе алады. Өйткені, бұл қабілеттің сөздің дыбыстарын жадқа бірден қабылданып, өңделуіне және дәлірек артикуляциянуына ықпалы бар.

Тақырыпты одан әрі терең зерттеу үшін айтылым дағдыларын жақсартуға әсері бар психологиялық теорияларды саралай отырып, Мичиган университетінің зерттеушілері Линда Л. Тейлор, Джон С. Кэтфорд, Александр З. Гиора және Харлан Л. Лейннің жұмысында психологиялық айнымалылардың өзара әрекеттесуі мен олардың тіл үйренудегі айтылым қабілетіне сенімділіктің әсері қарастырылған (Taylor et al., 1971). Зерттеушілер өз еңбегінде эмпатия мен айтылым және тұлғалық сипаттамаларға назар аударады. Линда Л.Тейлор мен әріптестері адамның зерттеудің қорытындысында адамның эмпатикалық қабілеттері мен өзге тілдегі сөздерді сенімді әрі нақты түрде айту дағдысы арасында корреляциялық байланыс бар екенін дәйектейді. Тұлғааралық жағдайларда сигналдарға сезімталдық ретінде анықталған Эмпатия адамның екінші тілдің нюанстарын қабылдауына және оларды сөйлеуіне енгізуіне әсер етету ықтималдығын дәйектеді. Зерттеу айтылу дағдыларына әсер ететін тәуелсіз тұлғалық сипаттамалардың екі тобын анықтады. Алғашқысы стихиялық сөйлемдердегі нақты бөлшектердің дұрыс айтылуымен байланысты «эмпатиялық өлшем» болса, екіншісі қайталанатын сөйлемдердегі айтылудың жалпы сенімділігімен байланысты «интуитивті өлшем».

Эмпатиялық өлшем тұлғаның бұл аспектісі екінші тілде сөйлеу кезінде стихиялық сөйлемдерде нақты бөлшектерді дұрыс айту қабілетімен тікелей байланысты. Бұл контекстегі эмпатия басқа адамның сезімдерін түсіну және оларды бөлісу қабілетін білдіреді. Тілді үйрену кезінде бұл ана тілінде сөйлейтіндердің тілді әртүрлі контексте қалай қолданатыны туралы нюанстарға сезімталдықтың жоғарылауына әкеледі. Эмпатия деңгейі жоғары адамдар дыбыстардың нәзік бөліктеріне қабылдауға бейім. Бұл сезімталдық оларға өздері сөйлеген кезде тілдің айтылуын, интонациясына дәлірек шығаруға мүмкіндік береді. Алдын ала дайындықсыз немесе жатталмаған стихиялық

сөйлеу барысында эмпатикалық түсінікке сүйену қабілеті маңызды. Яғни, сөйлесу кезінде тілдің табиғи ағымы мен ерекшеліктерін түсінуге мүмкіндік береді. Интуитивті өлшем қайталанатын сөйлемдердегі айтылудың жалпы сенімділігімен байланысты. Интуиция, бұл жағдайда, саналы пайымдауды қажет етпей, инстинктивті түрде бір нәрсені ұстаудың туа біткен қабілетін білдіреді. Тілді үйрену кезінде бұл тәжірибеге негізделген сөздер мен сөйлемдердің қалай дыбысталуы керектігі туралы туа біткен түсінікті білдіреді. Бұл аспект дайындық негізінде қалыптасқан немесе қайталанатын сөйлемдерді айту кезінде өте маңызды. Бұл ең ұсақ бөлшектер туралы емес, тілдің жалпы сезімі мен ағымына мән беруді негіздейді. Екі аспект те тілді үйренуде, әсіресе айтылуында психологиялық ерекшеліктердің маңызды ролін көрсетеді. Эмпатиялық өлшем стихиялық сөйлеудегі лингвистикалық бөлшектерге сезімталдық пен жауаптылықтың маңыздылығын көрсетеді, ал интуициялық өлшем құрылымдық немесе репетивті контексттердегі тілдің дыбыстық заңдылықтарын туа біткен, біртұтас түсінуге баса назар аударады. Бұл зерттеу оқушылардың әртүрлі профильдерін ескере отырып, тілді оқытудың тиімді әдістерін әзірлеуде жол ашады.

Айтылым дағдысына бүгінгі таңда қазіргі цифрлық кеңістік пен жаңа технологиялардың әсері артып келеді. Бұл жайында қазіргі кездегі зерттеулер осы бағыттағы мәселелерге мән беруде. Мысалы, Н. Йасир мен А. Баширдің «Цифрлық әлемдегі Байланыс: WhatsApp хабарламаларының емлесін бағалау» мақаласы адамдардың WhatsApp сияқты платформаларда қалай байланысатыны және оның тіл мен айтылымға қалай әсер ететіні туралы талдама қамтылған (Yasir et al., 2021). Бұл цифрлық коммуникацияда сөздерді жазу және оқу тәсілін бейімдеп, өзгертету мүмкіндіктерін көрсетеді. Бұл икемділік тілді үйрену және оны жаңа тәсілдермен қолдануға әсер етуі мүмкін. WhatsApp-тағы мәтіндік хабарламалар сияқты сандық байланыс тілдің қолдану аясын өзгертеді. Желі қолданушылары аббревиатуралар мен сөздердің әр түрлі емшелерін жиі пайдаланады және бұл олардың айтылым дағдыларына әсер етуі мүмкін. Бұл сандық мәтіндердің мүмкіндіктері тіл үйренушілерге психологиялық тұрғыдан да әсер етеді. Н. Йасир мен А. Баширдің зерттеуі адам санасы осы өзгерістерге қалай бейімделетініне және тілді түсіну мен қолданудағы икемділік айтылымға ықпалын көрсетеді.

Цифрлық кеңістік тілді меңгерудегі когнитивті бейімделудің маңыздылығын арттырып отыр. Өйкені, цифрлық контексте тілді меңгеру жоғары когнитивті икемділікті қажет етеді. Оқушылар тілдік презентацияның жаңа формаларына бейімделіп, ақпаратты дәстүрлі оқу жағдайларынан айтарлықтай ерекшеленетін тәсілдермен игеруі талап етіледі. Мұнда тілді меңгерудің маңызды бөлігі түпсаналық түйсік арқылы жүреді. Оқушылар көбінесе бейсаналық түрде нақты нұсқауларсыз лингвистикалық заңдылықтарды, дыбыстар мен құрылымдарды игереді. Бұл аспект әсіресе әртүрлі тілдік деректер жиынтығына қол жеткізу кедергісіз болатын цифрлық ортада айқын көрінеді. Бұл оқу процесінің түпсаналық сипаты тілді меңгеру кезінде когнитивті бейімделудің тереңдігі

мен күрделілігін көрсетеді. Цифрлық коммуникация мәтіндік өрнектер, аббревиатуралар және эмодзилер сияқты стандартты емес тілдік формаларға толы. Бұл вариациялар психологиялық бейімделу процесін қажет етеді, онда ми осы формаларды тілдің ажырамас бөліктері ретінде өңдеуді және түсіндіруді үйренеді. Бұл бейімделу цифрлық коммуникацияның өзгеретін лингвистикалық ландшафтын және ондағы бағдарды түсіну үшін өте маңызды. Сондай-ақ, цифрлық кеңістікте тілді меңгеруде есте сақтау мен назар аударудың күрделі процестері қамтылады. Цифрлық контексте бұл процестерге сандық хабарламалардың уақытша сипаты немесе көп тапсырманы орындаудың жалпы талабы сияқты ерекшеліктер әсер етуі мүмкін. Бұл факторлар тілді өңдеу және сақтау тәсілін өзгерте алады. Зерттеуші Яннис Андрутсопулос цифрлық коммуникациядағы интерактивті жазбаша дискурсты зерттеу мәселелерін қарастырады, оны цифрлық емес жазумен және ауызекі сөйлеумен салыстыра отырып, ауызша және жазбаша сөйлеуді типтік қасиеттерін идеализациялау арқылы салыстырады (Androutsopoulos, 2011). Бұл цифрлық коммуникацияны екеуінің гибриділін анықтайды. Сандық тілдегі негізгі инновациялар үш тақырып бойынша жалпыланған: ауызша (жазбаша сөйлеу ерекшеліктері), ауызша емес сигналдарды беру үшін эмодзилер мен аббревиатураларды қолдану және технологиялық шектеулерге байланысты хабарламаларды қысқарту. Бұл тақырыптар цифрлық ортада тілдің өзгеше қымен дамып келе жатқан табиғатын көрсетеді.

Цифрлық мәтінге негізделген оқытудағы маңызды мәселенің бірі дәл айтылу дағдыларын дамыту үшін маңызды фонетикалық белгілердің болмауы. Яғни, желі қолданушылары әртүрлі мәтіндік жазбаларда тыныс белгілері мен фонетикалық белгілерге мән бермейді. Бұл жайында зерттеуді Лия Вамбуи Камау және доктор анашия Нэнси Онгонда жүргізіп, жоғары курс студенттері арасында WhatsApp цифрлық тілі бейресми және кездейсоқ сөйлеуді қолданумен сипатталатын кейбір лингвистикалық ерекшеліктерді атап көрсетеді. Олардың қатарында қысқартулар, фонетикалық емле мен региолектикалық аббревиатураларды және тыныс белгілерді ерекше атап өтеді. Мысалы, сөздердің қысқартылған түрлері ретінде ағылшын тіліндегі «you» «Сен» сөзінің орна «u» әрпін қолдануын, «good»-тың орнына «gud» «жақсы» дегенді қолдануды айтса, аббревиатураларға «LOL» «қатты күлу», «BRB» «жақында оралу» дегенді білдіреді. Ал, ауызекі сөйлеуге фонетикалық түрде ұқсату үшін «to» немесе «too» орнына «2» (two) деп қолдануды келтіреді (Kamau Leah Wambui, 2022). Әрине, бұл олқылық есту мен оқуға кері байланыс саналатын айтылым дағдысына әсері аз. Сондықтан бұл бағытта қосымша стратегиялар қажет етіледі. Дегенмен, тілдік әртүрлілікті басшылыққа ала отырып, цифрлық платформалар тұтынушыларға лингвистикалық ақпараттың кең спектрін ұсынады. Соның ішінде стандартты емес және ауызекі тіл. Мұндай әртүрлілік оқушылардан тілді өңдеуге және игеруге, лингвистикалық стильдер мен конвенциялардың кең спектріне бейімделуге неғұрлым нәзік көзқарасты дамытуды талап етеді. Жалпы, тілді меңгерудегі когнитивті бейімделу, әсіресе

цифрлық контексте, көп қырлы және динамикалық процесс екенін атап өткен жөн. Бұл психологиялық факторлардың күрделі өзара әрекеттесуін қамтиды, олардың әрқайсысы тілдік дағдылардың, соның ішінде айтылымның біртұтас дамуына ықпал етеді. Цифрлық платформалар тіл үйренуді қалыптастыруды жалғастыра отырып, бұл психологиялық процестерді түсіну және пайдалану оқытушылар үшін де, студенттер мен тілді сүйетіндер үшін де маңызды бола түсуде. Сонымен қатар, психологиялық процестерді зерттеу нәтижесінде алынған соңғы тұжырымдар тілдік білім беру әдістерін цифрлық орталар ұсынатын бірегей қиындықтар мен мүмкіндіктерге бейімдеу қажеттілігін көрсетеді. Мұндай бейімделу әсіресе айтылу дағдыларын дамытуда маңызды.

Дегенмен аталмыш авторлармен қатар қазірге кезде екінші бағыттағы тұжырымдар да аса танымалдылыққа ие болуда. «Оқу клиникасында оқуды түсінуді жақсарту үшін цифрлық оқу ортасын пайдаланудың тиімділігін бағалау» зерттеуде Эван Ортлиб мен әріптестері цифрлық оқу ортасының бастауыш сынып оқушыларының оқуды түсінуіне қалай әсер ететінін зертте көрді (Ortlieb et al., 2014). Эван Ортлиба дәстүрлі баспа негізіндегі оқытумен салыстырғанда онлайн цифрлық ресурстарды пайдаланудың тиімділігін қарастырады. Зерттеу оқушылардың оқуды түсінуіне әсерін анықтау үшін әртүрлі оқыту әдістерін, соның ішінде цифрлық және баспа тәсілдерін біріктіруді салыстырмалы түрде зерттеуді қамтиды. Бұл зерттеу цифрлық құралдардың оқу дағдыларын жетілдірудегі рөлін түсіну үшін құнды және білім беру тәжірибесіне цифрлық оқу стратегияларын енгізуге ықпалы болуы мүмкін. Яғни, цифрлық кеңістікке тек бір жақты қарауға болмайды. Өйткені, цифрлық кеңістіктің екінші қыры бар. Ол, айтылымды дағдысын арттыру мен мәтіндік тәсілді қолдануда жаң мүмкіндіктерді ұсыну мүмкін.

Эван Ортлибтың зерттеуінде сандық оқу орталарында оқушылардың түсінігін жақсартудағы психологиялық артықшылықтары көп қырлы және өзара байланысын баяндалады. Бұл орталар визуалды және есту тітіркендіргіштерін біріктіру арқылы мультимодальды өзара әрекеттесуді пайдаланады, бұл әсіресе оқу және айту дағдысында қиындығы бар оқырмандар үшін пайдалы. Өйткені, ол когнитивті өңдеуді қолданады және мәтінді түсінуге және декодтауға көмектеседі. Бұл мультимодальды тәсіл түсінуді тереңдетіп қана қоймайды, сонымен қатар цифрлық құралдардың мүмкіндіктері арқылы жеке оқу қажеттіліктерін қанағаттандырады, осылайша оқуды қолжетімді етеді және оқуға байланысты стресс пен алаңдаушылықты азайтады. Сонымен қатар, гиперсілтеме сөздігі және дыбыстық айтылымға көмектесу сияқты интерактивті элементтер оқушыларды оқу процесіне қызықтыра тартып, сөздік қорын белсенді түрде кеңейтуге ықпал етеді. Бұл белсенділік танымдық дағдыларды дамытады. Студенттер мазмұнмен өзара әрекеттеседі, мәтіндік құрылымдарды талдайды және оқудан кейінгі стратегиялық әрекеттерге қатысады. Осылайша сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытады. Тұтастай алғанда, цифрлық оқу ортасының бұл аспектілері неғұрлым инклюзивті, тартымды және тиімді оқу тәжірибесін жасайды. Әсіресе, жан-жақты психологиялық қолдау оқу дағдыларын дамыту үшін пайдалы.

Қорытынды

Қорыта келе аталмыш мақалада тілді меңгеру мен айтылым дағдысындағы мәтіндік тәсілдің цифрлық кеңістікте қалай әсер ететіні туралы негізгі психологиялық идеяларталданды. Ең алдымен айтылу дағдыларындағы когнитивті процестерге мән беріліп, жұмыс жады мен когнитивті өңдеудің айтылу дағдыларындағы ролін атап көрсетеді. Жақсы дамыған жұмыс жады оқушыларға фонетикалық ақпаратты тез есте сақтауға және оны дәл тұжырымдауға мүмкіндік береді, бұл тілді меңгерудегі когнитивті қабілеттердің маңыздылығын көрсетеді. Сонымен қатар, адамның эмпатикалық қабілеттері мен сөздерді айту қабілеті арасындағы корреляция бар екені анық болды. Мақалада қамтылған зерттеулер мұны растап, эмпатия адамның тілдегі нюанстарды қабылдауға әсер ететінін және оларды өз аясында қамтитынын көрсетті.

WhatsApp сияқты сандық кеңістіктердің тіл мен айтылымға әсерін Н. Ясир және А. Башир сияқты зерттеушілер цифрлық коммуникацияның сөздерді жазу және оқу тәсілін өзгертетіні айтылым дағдысына кері ықпалы бар. Бұл тілді түсіну мен оған цифрлық контексте бейімделу үшін қажетті икемділікті көрсетеді. Мақалада, пікір аса құнда болған автор Эван Ортлиб және оның әріптестері цифрлық оқу ортасы бастауыш сынып оқушыларының оқуды түсінуіне қалай әсер ететінін көрсеткен еді. Олардың зерттеулері анықтағандай цифрлық орта визуалды және есту тітіркендіргіштері арқылы мультимодальды өзара әрекеттесуді қамтамасыз етеді. Әсіресе, оқу мен айтуда қиындықтарға тап болғандарға көмегі мол. Зерттеу көрсеткендей, цифрлық платформалар жеке оқу қажеттіліктерін қанағаттандыра алады, байланысты стрессті азайтады және оқу процесіне белсенді қатысуға ықпал етуге қабілетті.

Алайда, алдағы кезде айтылым дағдыларын дамыту бойынша зерттеулердің негізгі бағыттарын одан әрі зерттеу қажеттілігі бар. Соның ішінде тіл үйренуге когнитивті икемділік пен эмпатияның әсері мен цифрлық коммуникацияның ауызекі сөйлеуге ұзақ мерзімді әсері және оқушылардың әртүрлі топтары үшін мультимодальды цифрлық құралдардың тиімділігі ерекше назар аударуы керек дүние. Бұл бағыттар цифрлық оқыту жағдайында айтылым дағдыларын меңгеру процесі туралы түсінігімізді тереңдету мен мәтіндік тәсілдің мүмкіндіктерін түсіну үшін өте маңызды.

ӘДЕБИЕТТЕР

- Abashina N. & Berdnikova N. (2021). Psychological and pedagogical approach to accompanying students with delayed speech development in the context of digitalization. *E3S Web of Conferences*, — 273. — <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202127312095>
- Androutopoulos J. (2011). Language change and digital media: a review of conceptions and evidence. In *Standard languages and language standards in a changing Europe*.
- Damper R.I. & Eastmond J.F.G. (1996). *Pronouncing text by analogy*. — <https://doi.org/10.3115/992628.992676>
- Kamau Leah Wambui. (2022). Whatsapp Digital Language among Undergraduate Students in Mount Kenya University. — *International Journal of Social Science and Human Research*, — 05(06). — <https://doi.org/10.47191/ijsshr/v5-i6-36>

Mickan P. (2016). Text-based research and teaching from a social semiotic perspective: Transformative research and pedagogy. In *Text-Based Research and Teaching: A Social Semiotic Perspective on Language in Use*. — https://doi.org/10.1057/978-1-137-59849-3_2

Ortlieb E., Sargent S. & Moreland M. (2014). Evaluating the Efficacy of Using a Digital Reading Environment to Improve Reading Comprehension within a Reading Clinic. *Reading Psychology*, — 35(5). — <https://doi.org/10.1080/02702711.2012.683236>

Reiterer S.M. (2019). Neuro-psycho-cognitive markers for pronunciation/speech imitation as language aptitude. In *Language Aptitude: Advancing Theory, Testing, Research and Practice*. — <https://doi.org/10.4324/9781315122021-14>

Rodionova I., Titova O., ... A. B.-I. & 2020, undefined. (2020). The Improvement of Students' oral Speech Skills in the Course of Work With a Literary Text. *Library.Iated.Org*. — 7972–7978. — <https://library.iated.org/view/RODIONOVA2020IMP>

Taylor L.L., Catford J.C., Guiora A.Z. & Lane H.L. (1971). Psychological variables and ability to pronounce a second language. — *Language and Speech*, — 14(2). — <https://doi.org/10.1177/002383097101400205>

Walter Kintsch. (1980). Learning from text, levels of comprehension, or: Why anyone would read a story anyway. *Poetics*, — 9(1–3), — 87–98. — <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0304422X80900133>

Yasir H.S.M., Bashir A., Zamir N. & ... (2021). Communication in the Digital World: An Evaluation of Orthography of WhatsApp Messaging. — *Psychology and Education*, — 2, — 10849–10859.

REFERENCES

Abashina N. & Berdnikova N. (2021). Psychological and pedagogical approach to accompanying students with delayed speech development in the context of digitalization. — *E3S Web of Conferences*, — 273. — <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202127312095>

Androutopoulos J. (2011). Language change and digital media: a review of conceptions and evidence. In *Standard languages and language standards in a changing Europe*.

Damper R.I. & Eastmond J.F.G. (1996). *Pronouncing text by analogy*. — <https://doi.org/10.3115/992628.992676>

Kamau Leah Wambui (2022). Whatsapp Digital Language among Undergraduate Students in Mount Kenya University. *International Journal of Social Science and Human Research*, — 05(06). — <https://doi.org/10.47191/ijssshr/v5-i6-36>

Mickan P. (2016). Text-based research and teaching from a social semiotic perspective: Transformative research and pedagogy. In *Text-Based Research and Teaching: A Social Semiotic Perspective on Language in Use*. — https://doi.org/10.1057/978-1-137-59849-3_2

Ortlieb E., Sargent S. & Moreland M. (2014). Evaluating the Efficacy of Using a Digital Reading Environment to Improve Reading Comprehension within a Reading Clinic. *Reading Psychology*, — 35(5). — <https://doi.org/10.1080/02702711.2012.683236>

Reiterer S.M. (2019). Neuro-psycho-cognitive markers for pronunciation/speech imitation as language aptitude. In *Language Aptitude: Advancing Theory, Testing, Research and Practice*. — <https://doi.org/10.4324/9781315122021-14>

Rodionova I., Titova O., ... A. B.-I. & 2020, undefined. (2020). The Improvement of Students' oral Speech Skills in the Course of Work With a Literary Text. *Library. Iated.Org*. — 7972–7978. — <https://library.iated.org/view/RODIONOVA2020IMP>

Taylor L.L., Catford J.C., Guiora A.Z. & Lane H.L. (1971). Psychological variables and ability to pronounce a second language. *Language and Speech*, — 14(2). — <https://doi.org/10.1177/002383097101400205>

Walter Kintsch (1980). Learning from text, levels of comprehension, or: Why anyone would read a story anyway. *Poetics*, — 9(1–3), — 87–98. — <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0304422X80900133>

Yasir H.S.M., Bashir A., Zamir N. & ... (2021). Communication in the Digital World: An Evaluation of Orthography of WhatsApp Messaging. — *Psychology and Education*, — 2, — 10849–10859.

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

А.И. Әзімбаев, М.А. Созер, С.Ж. Ибадуллаева ИНТЕГРАТИВТІ ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ БОЛАШАҚ БИОЛОГ ТАНЫМЫН КЕҢЕЙТУДЕГІ МАҢЫЗЫ.....	7
А. Асанова, Д. Абыкенова, Ж. Аубакирова, Р. Агавелян, Ж. Копеев УЧИТЕЛЬ ИНФОРМАТИКИ В ИНКЛЮЗИВНЫХ КЛАССАХ: ВОСПРИЯТИЕ ВЛИЯНИЯ ШКОЛЬНОЙ ИНФОРМАТИКИ НА РАЗВИТИЕ УЧЕНИКОВ С МЕНТАЛЬНЫМИ НАРУШЕНИЯМИ.....	21
У. Баймаханова, Н. Албытова, Д. Нургалиева, Р.Ж. Мрзабаева ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҮДЕРІСТЕГІ СТРЕСТІ БАСҚАРУ КӘСІБИ ҚАЖУДЫҢ ПРОФИЛАКТИКАСЫ РЕТІНДЕ.....	36
Е. Досымов, Eser Selda, М. Нуризинова, Е. Еділбаев, Б. Асанбек МЕХАНИКА КУРСЫН ОҚЫТУДА ЦИФРЛЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	48
Г.Т. Жақұпова, Д.С. Байгунаков, А.Б. Сақұлова ЗЕРТТЕУ УНИВЕРСИТЕТІНДЕГІ САПА МӘДЕНИЕТІНІҢ МОДЕЛІ.....	63
Б.К. Жарменова, Н.Д. Андреева, Ш.Ш. Хамзина, Г.М. Маханова ЖОО-ДА БИОЛОГИЯ МҰҒАЛІМДЕРІН ДАЯРЛАУДА ЭКОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	74
И.Ә. Жубанқұзова, Г.А. Сугуржанова БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІ ДАЙЫНДАУДА ФИЗИКА МЕН АҚПАРАТТЫҚ КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ПӘНДЕРІН КІРІКТІРІЛІП ОҚЫТУ НЕГІЗДЕРІ.....	89
М.Н. Ибрагимова, Н.А. Тасилова, А.А. Садығожа, П.Н. Нускабай ОРТАЛЫҚ АЗИЯ АУМАҒЫНДАҒЫ ЭТНИКАЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕР ӘМІР ТЕМІР МЕН ТЕМІР ӘУЛЕТІ ЕҢБЕКТЕРІНДЕ.....	100
А.К. Игбаева, А.С. Омарханова, Н.К. Ақитпаева, А.Қ. Қозыбаева ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЖОҒАРЫ ОҚУ ЖҮЙЕСІНДЕ РИСК-МЕНЕДЖМЕНТТІ ДАМУ ТҰРАҚТЫ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	124
А. Исаев, Юджел Гелишли, А. Рахымжанов БОЛАШАҚ ЖАТТЫҚТЫРУШЫ-ОҚЫТУШЫЛАРДЫҢ БАҚЫЛАУШЫ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ЖЕТІЛДІРУ ЖОЛДАРЫ.....	137
Г.К. Исмаилова, Г.Б. Григорьева, К.Е. Хасенова, А.Ж. Турикпенова, Г.Т. Дарменова ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ЖҰМЫСТАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ (ОҚУ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ ТҰРАҚТЫ МӘСЕЛЕЛЕРІНДЕ).....	152
М. Каваклы, Ж.И. Исаева, И. Дурмаз ТҰЛҒАНЫҢ ҚҰНДЫЛЫҚТЫҚ БАҒДАРЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРА ОТЫРЫП ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....	167
А.Д. Калимова, Б.А. Жекибаева БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ КІРІКТІРІЛГЕН ОҚЫТУҒА БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІ ДАЙЫНДАУДЫҢ ҚҰРАМДАС БӨЛІКТЕРІ.....	183
А.Х. Қасымова, А.Б. Мешова, А.М. Бисенғалиева, Г.К. Кажғалиева, И.М. Бапиев ОҚЫТУШЫНЫҢ ҚАШЫҚТАН ОҚЫТУ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІ.....	196
Г. Клычниязова АЙТЫЛЫМҒА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТӘСІЛДЕР: САНДЫҚ ӨЛШЕМДЕР МЕН ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТҮСІНІКТЕРДІ МӘТІНДІК ОҚЫТУҒА БІРІКТІРУ.....	210
Б.У. Қуанбаева, Г.К. Жусупқалиева, М.Е. Рахметов, А.Ж. Иярова, Р. Schmidt ФИЗИКАЛЫҚ ИНТЕРАКТИВТІ КОМПЬЮТЕРЛІК МОДЕЛЬДЕРДІҢ ЗАМАНАУИ МЕКТЕПТЕ ОНЛАЙН ОҚЫТУДЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДАҒЫ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ.....	222

Р.С. Мырзаев, А.Ж. Сейтмуратов, Қ. Қанибайқызы, А.Ә. Ибраева, А.А. Куралбаева, П.Н. Нускабай IT БАҒЫТЫНДАҒЫ БАКАЛАВРЛАРДЫ МАТЕМАТИКАЛЫҚ ДАЯРЛАУЫНЫҢ КӘСІБИ БАҒЫТЫ.....	234
Г.К. Нуртаева, В.О. Абдрасилова, Р.Р. Жумабекова, Г.Е. Байдуллаева «ҚАН АЙНАЛУ ЖҮЙЕСІНІҢ БИОФИЗИКАСЫ» ТАҚЫРЫБЫНА СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ДАЙЫНДАЛУ РӨЛІ.....	249
Б.Д. Оразов, Ж.К. Сыдықова, Ф.Д. Наметқұлова, Е.Б. Тасболат ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА БОЛАШАҚ ФИЗИКА МҰҒАЛІМДЕРІН ДАЯРЛАУ.....	264
М.Н. Оспанбекова, С.Ж. Турикпенова, Р.К. Измагамбетова, П.Қ. Ертаева, К.Ш. Темирханова БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ӨЗГЕРІСТЕРДІ ИНТЕГРАЦИЯЛАУ: МҰМКІНДІКТЕР МЕН ОЙЛАР.....	279
Н. Оспанова, Н. Токжигитова, Г. Джарасова, Дж. Караджа, А. Садықова ГЕЙМИФИКАЦИЯ ЭЛЕМЕНТТЕРІНІҢ НЕГІЗІНДЕ ЖАСЫРЫН БАҒАЛАУДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ ӘДІСТЕМЕСІ.....	293
А. Садвақасова, А. Докуз, Ф. Қылышбек ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНЫҢ БОЛАШАҚ ИНФОРМАТИКА МҰҒАЛІМДЕРІНЕ ЗАТТАР ИНТЕРНЕТІН ОҚЫТУДЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫН ЗЕРТТЕУ.....	307
А.Т. Самитова, Г.Т. Карабалаева, К.Р. Калкеева БОЛАШАҚ МАМАНДЫҚТЫ ТАҢДАУДАҒЫ КӘСІБИ БАҒДАРЛАУДЫҢ РӨЛІ.....	321
Ш. Сапарбайқызы, У.Т. Туленова, Ж.А. Таджибаева, Р. Керімбаева, М.Е. Ақмамбетова ЖАҒАҢДАНУ ЖАҒДАЙЫНДА БОЛАШАҚ МАМАНДЫҚ ТАҢДАУДЫҢ МАҢЫЗЫ.....	331
Б.А. Сенгербекова, Э.У. Бижигитова, А.О. Досимова, А.Қ. Айтжанова, Г.Г. Зиябекова ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АҒЫЛШЫН ТІЛІ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ТУРАЛЫ ТҮСІНІКТЕРІ.....	348

ЭКОНОМИКА

С.Н. Алпысбаева, Н.Н. Жанақова, Е.И. Тауенов, А.И. Тазабеков ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ФИСКАЛДЫҚ ШОҒЫРЛАНДЫРУ САЯСАТЫ: ІСКЕ АСЫРУ БАСЫМДЫҚТАРЫ.....	357
Э.С. Балапанова, А.Т. Исаева, Д.О. Оналтаев, Ж.П. Смаилова, Р.Е. Сағындықова ИМПОРТТЫ АЛМАСТЫРУ ЭКОНОМИКАНЫҢ ДАМУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ.....	373
А.С. Джанегизова, Д.Ә. Әмержанова, Г.М. Мухамедиева, Л.Г. Кирбасова, А.Е. Ақбаева ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУДІ ЦИФРЛАНДЫРУ: ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ.....	386
Н.Е. Есенжолов, А.Б. Кошербаева, Е.С. Қылбаев, С.Т. Қарғабаева ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ САЯСАТТЫ ІСКЕ АСЫРУДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК МЕДИАНЫҢ РӨЛІ.....	401
Ж.Е. Есильбаева, С.К. Наурызбеков, Д.С. Тенизбаева ҚАРЖЫ ДЕЛДАЛДАРЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІ ТӘУЕКЕЛДЕРІНІҢ АУДИТІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА БАСҚАРУ.....	416
Г.Г. Джамалова, Г.У. Хаджиева ҚАЗАҚСТАННЫҢ КӨЛІК-ЛОГИСТИКАЛЫҚ ИНФРАҚҰРЫЛЫМЫ: ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ ДАМУ ӘЛЕУЕТІ.....	429
Н.Б. Жарқынбаева, Б. Вольф МИКРОДЕНГЕЙДЕГІ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖҮЙЕЛЕРДЕ ЖОБАЛЫҚ ТОПТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК ПРИНЦИПТЕРІН ЖЕТІЛДІРУ.....	451
Ж. Жұман, Ду Бинхан, Ә.В. Хамзаева ҚАЗАҚСТАННЫҢ МҰНАЙ-ГАЗ САЛАСЫНЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ.....	470

Г.К. Искакова, С.Т. Абилдаев, Б. Қуаншалиев, А.М. Жантаева, Е.С. Байтиленова ҚАЗАҚСТАННЫҢ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНІМІНІҢ ҚЫТАЙҒА ЭКСПОРТЫ: ӨЗАРА ТОЛЫҚТЫРУ ИНДЕКСІ НЕГІЗІНДЕ ТАЛДАУ.....	486
М.А. Қанабекова, А.Ж. Құрманғасева, С.Н. Абиева ҚР МЕМЛЕКЕТТІК БЮДЖЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	507
Ж.Ж. Кенжебай, Г.К. Мусаева, Б.К. Нұрмағанбетова, А.А. Махфудз ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ДӘЛІЗДЕРДІҢ ТРАНЗИТТІК ӘЛЕУЕТІН АРТТЫРУ ҮШІН КӨЛІК-ЛОГИСТИКАЛЫҚ ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫ ОҢТАЙЛАНДЫРУ.....	520
А.Т. Көкенова, А.Р. Шалбаева, С.С. Таменова, Г.Н. Агабекова, Л.И. Жазылбек ТҰРАҚТЫ ДАМУ ТҰЖЫРЫМДАМАСЫН ІСКЕ АСЫРУДАҒЫ ЖАҒАНДЫҚ БАСҚАРУ: МЕМЛЕКЕТАРАЛЫҚ ДЕҢГЕЙДЕГІ ПРАКТИКАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕ.....	534
С.А. Нахипбекова, С.С. Ыдырыс, А.А. Құлбаева, М.А. Құлбаева, А.А. Сапарова АҚЫЛДЫ ҚАЛА ҚҰРУДЫҢ ТҮРҒЫНДАРДЫҢ ТҰРАҚТЫ ӨМІР СҰРУ ДЕҢГЕЙІН ЖАҚСARTУҒА ӨСЕРІ.....	557
Ю.О. Ничкасова, К.Ж. Садвокасова, А.К. Алпысбаева ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР: ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚАРЖЫ НАРЫҒЫН ТРАНСФОРМАЦИЯЛАУ.....	568
Н. Нурмухаметов, Ж. Булхаирова, А. Ахметова, Э. Белоусова, Г. Саймағамбетова ЗИЯТКЕРЛІК КАПИТАЛДЫ ДАМУ ТҰЖЫРЫМДАМАСЫН ІСКЕ АСЫРУДАҒЫ ИНТЕГРАЦИЯСЫ ЖАҒДАЙЫНДА.....	585
Ж.Т. Рахымова, Н.Х. Маулина, А.Ж. Сугурова, А.К. Ақпанов ЦИФРЛАНДЫРУДЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ МЕНЕДЖМЕНТ ӨДІСТЕРІН ЖЕТІЛДІРУГЕ ӨСЕРІ.....	602
Б.С. Өтеғұлова, С.Ф. Мәжитов, А. Толымбек, М.Д. Уалтаев, Д.Сайн Әмир ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ИНТЕНСИВТІ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ КӘСІПОРЫНДАРДЫ ДАМУ ТҰЖЫРЫМДАМАСЫН ІСКЕ АСЫРУДАҒЫ КЕДЕРГІЛЕРІ.....	611
К. Халмурзаева, А. Тағай, Ж. Жұман, А. Хамзаева, К. Сыздыкова ӘЛЕМДІК КРАУДФАНДИНГ НАРЫҒЫН САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ: ТӘЖІРИБЕ, ӨДІСТЕМЕ ЖӘНЕ ЗЕРТТЕУЛЕР.....	627
А. Шаримхан, Г.Н. Аппақова, Б.Х. Айдосова, Ғ.Е. Керімбек ҚАЗАҚСТАНДА САЛЫҚТЫҚ КОНСАЛТИНГТІ ДАМУ ТҰЖЫРЫМДАМАСЫН ІСКЕ АСЫРУДАҒЫ ЖАҒАНДЫҚ БАСҚАРУ: МЕМЛЕКЕТАРАЛЫҚ ДЕҢГЕЙДЕГІ ПРАКТИКАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕ.....	648
Юйци Мэн, Р.К. Ниязбекова, С.А. Илашева, Д.Д. Әліпбаев, Г.А. Қадырова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МҰНАЙ ӨНДІРУ САЛАСЫН ДАМУЫНЫҢ ҚАЗІРГІ МӘСЕЛелЕРІ ЖӘНЕ БОЛАШАҚ БАҒЫТТАРЫ.....	660

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

А.И. Азимбай, М.А. Созер, С.Ж. Ибадуллаева ВАЖНОСТЬ ИНТЕГРАТИВНОЙ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ ДЛЯ РАСШИРЕНИЯ ПОЗНАНИЯ БУДУЩЕГО БИОЛОГА.....	7
А. Асанова, Д. Абыкенова, Ж. Аубакирова, Р. Агавелян, Ж. Копеев УЧИТЕЛЬ ИНФОРМАТИКИ В ИНКЛЮЗИВНЫХ КЛАССАХ: ВОСПРИЯТИЕ ВЛИЯНИЯ ШКОЛЬНОЙ ИНФОРМАТИКИ НА РАЗВИТИЕ УЧЕНИКОВ С МЕНТАЛЬНЫМИ НАРУШЕНИЯМИ.....	21
У. Баймаханова, Н. Албытова, Д. Нургалиева, Р.Ж. Мрзабаева УПРАВЛЕНИЕ СТРЕССОМ В СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ПРОЦЕССЕ КАК ПРОФИЛАКТИКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ВЫГОРАНИЯ.....	36
Е. Досымов, Есер Селда, М. Нуризинова, Е. Едилбаев, Б. Асанбек ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ РЕСУРСОВ В ПРЕПОДАВАНИИ КУРСА МЕХАНИКИ.....	48
Г.Т. Жакупова, Д.С. Байгунаков, А.Б. Сакулова МОДЕЛЬ КУЛЬТУРЫ КАЧЕСТВА В ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ.....	63
Б.К. Жарменова, Н.Д. Андреева, Ш.Ш. Хамзина, Г.М. Маханова ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ В ПОДГОТОВКЕ УЧИТЕЛЕЙ БИОЛОГИИ В ВУЗЕ.....	74
И.А. Жубанкузова, Г.А. Сугуржанова ОСНОВЫ ИНТЕГРИРОВАННОГО ПРЕПОДАВАНИЯ ПРЕДМЕТОВ ФИЗИКИ И ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ.....	89
М.Н. Ибрагимова, Н.А. Тасилова, А.А. Садыгожа, П.Н. Нускабай ЭТНИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ НА ТЕРРИТОРИИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В ТРУДАХ АМИРА ТЕМУРА И ТЕМУРИДОВ.....	100
А.К. Игибаева, А.С. Омарханова, Н.К. Акиптаева, А.К. Козыбаева ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ РИСК-МЕНЕДЖМЕНТА В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	124
А. Исаев, Гелишли Юджел, А. Рахимжанов ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КОНТРОЛИРУЮЩИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ТРЕНЕРОВ-ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ.....	137
Г.К. Исмаилова, Г.Б. Григорьева, К.Е. Хасенова, А.Ж. Турикпенова, Г.Т. Дарменова ОРГАНИЗАЦИЯ МЕТОДИЧЕСКОЙ РАБОТЫ ПО РАЗВИТИЮ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ДЛЯ УЧИТЕЛЕЙ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ (НА ПРИМЕРЕ РАЗВИТИЯ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ).....	152
М. Каваклы, Ж.И. Исаева, И. Дурмаз ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОБУЧЕНИЯ КАЗАХСКОМУ ЯЗЫКУ С ФОРМИРОВАНИЕМ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ ЛИЧНОСТИ.....	167
А.Д. Калимова, Б.А. Жекибаева КОМПОНЕНТЫ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К ИНТЕГРИРОВАННОМУ ОБУЧЕНИЮ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ.....	183
А.Х. Касымова, А.Б. Медешова, А.М. Бисенгалиева, Г.К. Кажгалиева, И.М. Бапиев КОМПЕТЕНТНОСТЬ ПЕДАГОГА ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	196
Г. Клычниязова ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПРОИЗНОШЕНИЮ: ИНТЕГРАЦИЯ ЦИФРОВЫХ ИЗМЕРЕНИЙ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ИНСАЙТОВ В ТЕКСТОВОМ ОБУЧЕНИИ.....	210
Б.У. Куанбаева, Г.К. Жусупкалиева, М.Е. Рахметов, А.Ж. Иярова, Р. Schmidt ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ФИЗИЧЕСКИХ ИНТЕРАКТИВНЫХ КОМПЬЮТЕРНЫХ МОДЕЛЕЙ В РЕАЛИЗАЦИИ ОНЛАЙН-ОБУЧЕНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ ШКОЛЕ.....	222

Р.С. Мырзаев, А.Ж. Сейтмуратов, К. Канибайкызы, А.А. Ибраева, А.А. Куралбаева, П.Н. Нускабай ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ НАПРАВЛЕННОСТЬ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БАКАЛАВРОВ IT НАПРАВЛЕНИЙ.....	234
Г.К. Нуртаева, В.О. Абдрасилова, Р.Р. Жумабекова, Г.Е. Байдуллаева РОЛЬ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ ПО ТЕМЕ «БИОФИЗИКА СИСТЕМЫ КРОВООБРАЩЕНИЯ».....	249
Б.Д. Оразов, Ж.К. Сыдыкова, Ф.Д. Наметкулова, Е.Б. Тасболат ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИКИ В ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗАХ.....	264
М.Н. Оспанбекова, С.Ж. Турикпенова, Р.К. Измагамбетова, П.К. Ертаева, К.Ш. Темирханова ИНТЕГРАЦИЯ ИЗМЕНЕНИЙ В НАЧАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ВОЗМОЖНОСТИ И СООБРАЖЕНИЯ.....	279
Н. Оспанова, Н. Токжигитова, Г. Джарасова, Дж. Караджа, А. Садыкова МЕТОДИКА ОРГАНИЗАЦИИ СКРЫТОГО ОЦЕНИВАНИЯ НА ОСНОВЕ ЭЛЕМЕНТОВ ГЕЙМИФИКАЦИИ.....	293
А. Садвакасова, А. Докуз, Ф. Кылышбек ИССЛЕДОВАНИЕ ТЕКУЩЕЙ СИТУАЦИИ С ОБУЧЕНИЕМ ИНТЕРНЕТУ ВЕЩЕЙ БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ИНФОРМАТИКИ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТА.....	307
А.Т. Самитова, Г.Т. Карабалаева, К.Р. Калкеева РОЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ОРИЕНТАЦИИ В ВЫБОРЕ В БУДУЩЕЙ ПРОФЕССИИ.....	321
Ш. Сапарбайкызы, У.Т. Туленова, Ж.А. Таджикибаева, Р. Керимбаева, М.Е. Акмамбетова ЗНАЧЕНИЕ ВЫБОРА БУДУЩЕЙ СПЕЦИАЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ.....	331
Б.А. Сенгербекова, Э.У. Бижигитова, А.О. Досимова, А.К. Айтжанова, Г.Г. Зиябекова ВОСПРИЯТИЕ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ УЧИТЕЛЯМИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В ЮЖНОМ КАЗАХСТАНЕ.....	348

ЭКОНОМИКА

С.Н. Алпысбаева, Н.Н. Жанакоева, Е.И. Тауенов, А.И. Тазабеков ПОЛИТИКА ФИСКАЛЬНОЙ КОНСОЛИДАЦИИ В КАЗАХСТАНЕ: ПРИОРИТЕТЫ РЕАЛИЗАЦИИ.....	357
Э.С. Балапанова, А.Т. Исаева, Д.О. Оналтаев, Ж.П. Смаилова, Р.Е. Сагындыкова ИМПОРТОЗАМЕЩЕНИЕ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ.....	373
А.С. Джанегизова, Д.Ә. Әмержанова, Г.М. Мухамедиева, Л.Г. Кирбасова, А.Е. Акбаева ЦИФРОВИЗАЦИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В КАЗАХСТАНЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.....	386
Н.Е. Есенжолов, А.Б. Кошербаева, Е.С. Кылбаев, С.Т. Каргабаева РОЛЬ СОЦИАЛЬНЫХ МЕДИА В РЕАЛИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	401
Ж.Е. Есылбаева, С.К. Наурызбеков, Д.С. Тенизбаева АУДИТ РИСКОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ФИНАНСОВЫХ ПОСРЕДНИКОВ И УПРАВЛЕНИЕ ИМИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ.....	416
Г.Г. Джамалова, Г.У. Хаджиева ТРАНСПОРТНО-ЛОГИСТИЧЕСКАЯ ИНФРАСТРУКТУРА КАЗАХСТАНА: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПОТЕНЦИАЛ РАЗВИТИЯ.....	429
Н.Б. Жаркинбаева, Б. Вольф СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДОЛОГИЧЕСКИХ ПРИНЦИПОВ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОЕКТНОЙ КОМАНДЫ В ЭКОНОМИЧЕСКИХ СИСТЕМАХ МИКРОУРОВНЯ.....	451
Ж. Жуман, Ду Бинхан, А.В. Хамзаева ТЕКУЩЕЕ СОСТОЯНИЕ НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ КАЗАХСТАНА.....	470

Г.К. Искакова, С.Т. Абилдаев, Б. Куаншалиев, А.М. Жантаева, Е.С. Байтиленова ЭКСПОРТ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИЕЙ КАЗАХСТАНА В КИТАЙ: АНАЛИЗ НА ОСНОВЕ ИНДЕКС ВЗАИМОДОПОЛНЯЕМОСТИ.....	486
М.А. Канабекова А.Ж. Курмангаева, С.Н. Абиева ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА РК.....	507
Ж.Ж. Кенжебай, Г.К. Мусаева, Б.К. Нурмаганбетова, А.А. Махфудз ОПТИМИЗАЦИЯ ТРАНСПОРТНО-ЛОГИСТИЧЕСКОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ТРАНЗИТНОГО ПОТЕНЦИАЛА МЕЖДУНАРОДНЫХ КОРИДОРОВ.....	520
А.Т. Кокенова, А.Р. Шалбаева, С.С. Таменова, Г.Н. Агабекова, Л.И. Жазылбек ГЛОБАЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ В РЕАЛИЗАЦИИ КОНЦЕПЦИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ: ПРАКТИЧЕСКИЙ ОПЫТ НА МЕЖГОСУДАРСТВЕННОМ УРОВНЕ.....	534
С.А. Нахипбекова, С.С. Ыдырыс, А.А. Кулбаева, М.А. Кулбаева, А.А. Сапарова ВЛИЯНИЕ СОЗДАНИЯ УМНОГО ГОРОДА НА УЛУЧШЕНИЕ СТАБИЛЬНОСТИ УРОВНЯ ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ.....	557
Ю.О. Ничкасова, К.Ж. Садвокасова, А.К. Алпысбаева ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ: ТРАНСФОРМАЦИЯ ФИНАНСОВОГО РЫНКА КАЗАХСТАНА.....	568
Н. Нурмухаметов, Ж. Булханрова, А. Ахметова, Э. Белоусова, Г. Саймагамбетова РАЗВИТИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО КАПИТАЛА В УСЛОВИЯХ ИНТЕГРАЦИИ НАУКИ, ОБРАЗОВАНИЯ И БИЗНЕСА.....	585
Ж.Т. Рахымова, Н.Х. Маулина, А.Ж. Сугурова, А.К. Акпанов ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ НА СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДОВ ФИНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТА.....	602
Б.С. Утегулова, С.Ф. Мажитов, А. Толымбек, М.Д. Уалтаев, Э.Д. Сайн ОСНОВНЫЕ ФАКТОРЫ ПРЕПЯТСТВИЯ РАЗВИТИЮ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ И ВЫСОКО ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	611
К. Халмурзаева, А. Тагай, Ж. Жуман, А. Хамзаева, К. Сыздыкова СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ МИРОВОГО КРАУДИНГОВОГО РЫНКА: ОПЫТ, МЕТОДОЛОГИЯ И ИССЛЕДОВАНИЯ.....	627
А. Шаримхан, Г.Н. Аппакова, Б.Х. Айдосова, Г.Е. Керимбек АКТУАЛЬНОСТЬ РАЗВИТИЯ НАЛОГОВОГО КОНСАЛТИНГА В КАЗАХСТАНЕ: ВЫЗОВЫ, ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	648
Юйци Мэн, Р.К. Ниязбекова, С.А. Илашева, Д.Д. Алипбаев, Г.А. Кадырова СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ НЕФТЕДОБЫВАЮЩЕЙ ОТРАСЛИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	660

CONTENTS

PEDAGOGYR

A.I. Azimbay, M.A. Sozer, S.Z. Ibadullayeva THE IMPORTANCE OF INTEGRATIVE LEARNING TECHNOLOGY FOR EXPANDING THE KNOWLEDGE OF THE FUTURE BIOLOGIST.....	7
A. Assainova, D. Abykenova, Zh. Aubakirova, R. Agavelyan, Zh. Kopeyev COMPUTER SCIENCE TEACHER IN INCLUSIVE CLASSROOMS: PERCEPTION OF THE IMPACT OF SCHOOL COMPUTER SCIENCE ON THE DEVELOPMENT OF STUDENTS WITH MENTAL DISABILITIES.....	21
U. Baimakhanova, N. Albytova, D. Nurgaliyeva, R.ZH. Mrzabayeva STRESS MANAGEMENT IN THE SOCIO-PEDAGOGICAL PROCESS AS PREVENTION OF PROFESSIONAL BURNOUT.....	36
Ye. Dossymov, Eser Selda, M. Nurizinova, Ye. Yedilbayev, B. Asanbek FEATURES OF THE USE OF DIGITAL RESOURCES IN TEACHING THE COURSE OF MECHANICS.....	48
G.T. Zhakupova, D.S. Baigunakov, A.B. Sakulova THE QUALITY CULTURE MODEL AT THE RESEARCH UNIVERSITY.....	63
B.K. Zharmenova, N.D. Andreeva, Sh.Sh. Khamzina, G.M. Makhanova FORMATION OF ECOLOGICAL AND PEDAGOGICAL COMPETENCIES IN THE TRAINING OF BIOLOGY TEACHERS AT THE UNIVERSITY.....	74
I.A. Zhubankuzova, G.A. Sugurzhanova FUNDAMENTALS OF INTEGRATED TEACHING OF PHYSICS AND INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE TRAINING OF FUTURE TEACHERS.....	89
M.N. Ibragimova, N.A. Tasilova, A.A. Sadykozha, P.N. Nuskabay ETHNIC PROBLEMS IN THE TERRITORY OF CENTRAL ASIA IN THE WORKS OF AMIR TEMUR AND THE TEMURIDS.....	100
A.K. Igibayev, A.S. Omarkhanova, N.K. Akitbaeva, A.K. Kozybayeva FORMATION FEATURES OF RISK MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	124
A. Issayev^{1*}, Y. Gelişli², A. Rakhymzhanov³, 2024 WAYS TO IMPROVE THE SUPERVISORY COMPETENCE OF FUTURE TRAINERS-TEACHERS.....	137
G. Ismailova, G. Grigorieva, K. Khasenova, A. Turikpenova, G. Darmenova ORGANIZATION OF METHODOLOGICAL WORK ON THE DEVELOPMENT OF FUNCTIONAL LITERACY FOR TEACHERS OF GENERAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS (USING THE EXAMPLE OF THE DEVELOPMENT OF READING LITERACY).....	152
M. Kavakli, Zh.I. Issayeva, İ. Durmaz, PEDAGOGICAL BASES OF TEACHING THE KAZAKH LANGUAGE WITH FORMATION OF PERSONAL VALUE ORIENTATIONS.....	167
A.D. Kalimova, B.A. Zhekibayeva COMPONENTS OF FUTURE TEACHERS' READINESS FOR INTEGRATED LEARNING IN PRIMARY SCHOOLS.....	183
A.K. Kassymova, A.B. Medeshova, A.M. Bissengaliyeva, G.K. Khazhgaliyeva, I.M. Bapiyev COMPETENCE OF DISTANCE EDUCATION TEACHER.....	196
G. Klychniyazova PEDAGOGICAL APPROACHES TO PRONUNCIATION: INTEGRATING DIGITAL DIMENSIONS AND PSYCHOLOGICAL INSIGHTS IN TEXT-BASED LEARNING.....	210
B.U. Kuanbayeva, G.K. Zhusupkalieva, M.E. Rakhmetov, A.Zh. Iyarova, P. Schmidt EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF PHYSICAL INTERACTIVE COMPUTER MODELS IN THE IMPLEMENTATION OF ONLINE LEARNING IN A MODERN SCHOOL.....	222

R.S. Myrzayev, A.Zh. Seitmuratov, K. Kanibaikyzy, A.A. Ibrayeva, A. Kuralbayeva, P.N. Nuskabay PROFESSIONAL ORIENTATION OF MATHEMATICAL TRAINING OF BACHELORS OF IT DIRECTIONS.....	234
G.K. Nurtayeva, V.O. Abdrassilova, R.R. Zhumabekova, G.E. Baidullayeva THE ROLE OF INDEPENDENT PREPARATION OF STUDENTS ON THE TOPIC “BIOPHYSICS OF THE CIRCULAR SYSTEM”.....	249
B.D. Orazov, Zh. Sydykova, F. Nametkulova, E. Tasbolat TRAINING OF FUTURE PHYSICS TEACHERS IN PEDAGOGICAL UNIVERSITIES.....	264
M.H. Ospanbekova, S.Zh. Turikpenova, R.K. Izmagambetova, P.K. Yertayeva, K.Sh. Temirkhanova INTEGRATING CHATGPT IN PRIMARY EDUCATION: OPPORTUNITIES AND CONSIDERATIONS.....	279
N. Ospanova, N. Tokzhigitova, G. Jarassova, C. Karaca, A. Sadykova METHODOLOGY FOR ORGANIZING HIDDEN ASSESSMENT BASED ON ELEMENTS OF GAMIFICATION.....	293
A. Sadvakassova, A. Dokuz, F. Kylyshbek RESEARCH OF THE CURRENT SITUATION OF TEACHING THE INTERNET OF THINGS TO FUTURE COMPUTER SCIENCE TEACHERS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	307
A.T. Samitova, G.T. Karabalaeva, K.R. Kalkeyeva THE ROLE OF PROFESSIONAL ORIENTATION IN CHOOSING A FUTURE PROFESSION FOR SCHOOLCHILDREN.....	321
Sh. Saparbaykyzy, U. Tulenova, Zh.A. Tajibayeva, R. Kerimbayeva, M.Y. Akmambetova THE SIGNIFICANCE OF THE FUTURE CHOICE OF A PROFESSIONAL IN THE SITUATION OF GLOBALIZATION.....	331
B.A. Sengerbekova, E.U. Bizhigitova, A.O. Dossimova, A.K. Aitzhanova, G.G. Ziyabekova EFL TEACHERS’ PERCEPTIONS OF INCLUSIVE EDUCATION IN SOUTHERN KAZAKHSTAN.....	348

EKONOMICS

S.N. Alpysbayeva, N.N. Zhanakova, Y.I. Tautenov, A.I. Tazabekov FISCAL CONSOLIDATION POLICY IN KAZAKHSTAN: IMPLEMENTATION PRIORITIES.....	357
E.S. Balapanova, A.T. Issaeva, D.O. Onaltayev, Zh.P. Smailova, R.E. Sagyndykova IMPORT SUBSTITUTION AS A FACTOR OF ECONOMIC DEVELOPMENT.....	373
A.S. Dzhanevizova, D.A. Amerzhanova, G.M. Mukhamedieva, L.G. Kirbasova, A.E. Akbaeva DIGITALIZATION OF HIGHER EDUCATION IN KAZAKHSTAN: PROBLEMS AND DEVELOPMENT PROSPECTS.....	386
N.E. Yessenholov, A.B. Kosherbayeva, E.S. Kylbayev, S.T. Kargabayeva THE ROLE OF SOCIAL MEDIA IN THE IMPLEMENTATION OF INNOVATION POLICY IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	401
Zh.E. Yessilbayeva, S.K. Nauryzbekov, J.S. Tenizbaeva RISK AUDIT OF FINANCIAL INTERMEDIARIES AND THEIR MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION.....	416
G.G. Jamalova, G.U. Khajiyeva TRANSPORT AND LOGISTICS INFRASTRUCTURE OF KAZAKHSTAN: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT POTENTIAL.....	429
N.B. Zharkinbayeva, B. Wolfs IMPROVEMENT OF METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF ORGANIZATION OF A PROJECT TEAM IN MICRO-LEVEL ECONOMIC SYSTEMS.....	451

J. Juman, Du Bingham, A.V. Khamzayeva CURRENT STATE OF THE OIL AND GAS INDUSTRY IN KAZAKHSTAN.....	470
G.K. Iskakova, S.T. Abildaev, B. Kuanshaliev, A.M. Zhantaeva, Y. Baitinenova EXPORT OF AGRICULTURAL PRODUCTS OF KAZAKHSTAN TO CHINA: ANALYSIS BASED ON THE COMPLEMENTARITY INDEX.....	486
M.A. Kanabekova, A.Zh. Kurmantaeva, S.N. Abieva FEATURES OF THE FORMATION OF THE GOVERNMENT BUDGET OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	507
Zh. Kenzhebay, G. Mussaeva, B. Nurmaganbetova, A. Mahfudz OPTIMIZING THE TRANSPORT AND LOGISTICS INFRASTRUCTURE TO INCREASE THE TRANSIT POTENTIAL OF INTERNATIONAL CORRIDORS.....	520
A.T. Kokenova, A.R. Shalbayeva, S.S. Tamenova, G.N. Agabekova, L.I. Zhazylybek GLOBAL GOVERNANCE IN THE IMPLEMENTATION OF THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT: PRACTICAL EXPERIENCE AT THE INTERSTATE LEVEL.....	534
S.A. Nakhypbekova, S.S. Ydyrys, A.A. Kulbaeva, M.A. Kulbaeva, A.A. Saparova THE IMPACT OF CREATING A SMART CITY ON IMPROVING THE STABLE STANDARD OF LIVING OF THE POPULATION.....	557
Y.O. Nichkasova, K.Z. Sadvokassova, A.K. Alpysbayeva DIGITAL TECHNOLOGIES: KAZAKHSTAN'S FINANCIAL MARKET TRANSFORMATION.....	568
N. Nurmukhametov, Zh. Bulkhairova, A. Akhmetova, E. Belousova, G. Saimagambetova INTELLECTUAL CAPITAL DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND BUSINESS.....	585
Zh. Rakhymova, N. Maulina, A. Sugurova, A. Akpanov THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON THE IMPROVEMENT OF FINANCIAL MANAGEMENT METHODS.....	602
B.S. Utegulova, S.F. Mazhitov, A. Tolymbek, M.D. Ualtayev, Sain Emir MAIN FACTORS-OBSTACLES TO THE DEVELOPMENT OF TECHNOLOGY-INTENSIVE AND HIGH-TECH ENTERPRISES.....	611
K. Halmurzaeva, A. Tagay, J. Juman, A. Khamzayeva, K. Syzdykova COMPARATIVE ANALYSIS OF THE WORLD CROWDING MARKET: EXPERIENCE, METHODOLOGY AND RESEARCH.....	627
A. Sharimkhan, G. Appakova, B. Aidosova, G. Kerimbek THE RELEVANCE OF TAX CONSULTING DEVELOPMENT IN KAZAKHSTAN: CHALLENGES, TRENDS AND PERSPECTIVES.....	648
Yuqi Meng, R.K. Niyazbekova, S.A. Ilasheva, D.D. Alipbayev, G.A. Kadyrova CURRENT PROBLEMS AND PROMISING DIRECTIONS FOR DEVELOPMENT OF THE OIL PRODUCING INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	660

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Подписано в печать 29.04.2024.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

46,0 п.л. Тираж 300. Заказ 2.

РОО «Национальная академия наук РК»
050010, Алматы, ул. Шевченко, 28, т. 272-13-19